

STRATEGIJA »REALISTIČKOG ODVRAĆANJA«

Neposredno posle drugog svetskog rata Sjedinjene Države su napustile tradicionalni izolacionizam i izašle u svet na svim područjima. U tome je, bar u početku, bio primaran političko-ekonomski prodor, olakšan stanjem u Evropi, koja je bila ratom opustošena i razorena, iza koga se nalazio vojni faktor, spreman da ga podrži.

Može se reći da do korejskog rata Sjedinjene Države nisu imale određeni vojnostrategijski koncept, ni precizno razrađene strategijske stavove za sve situacije, ratišta, stepene neprijateljstava i vrste sukoba.

Tek 1953. godine proklamovana je politika »New Look«, na kojoj je zasnovana strategija »masovne nuklearne odmazde« (Massive Retaliation) ili tzv. Ajzenhauerova strategija, koja je bila na snazi do kraja 1960. godine. Ta strategija zasnivala se na nuklearnoj superiornosti i imala je cilj da zaštiti vitalne široko shvaćene interese SAD. Bila je prihvaćena i kao zvanična strategija NATO. Osnovu te strategije predstavljala su nuklearna sredstva strategijske namene.

Međutim, proklamovana strategija naišla je na kritiku nekih vojnih teoretičara zbog krutosti i jednostranosti, zbog čega, po njihovom mišljenju, i nije odgovarala svim uslovima i situacijama.

Dolaskom na vlast Kenedijeve administracije proklamovana je politika »New Frontier«, na kojoj je zasnovana strategija »elastičnog protivdejstva« (Strategic Deterrence), koja je na snazi od 1961. godine. Uzroci koji su doveli do njene pojave bili su društveno-političke i vojnostrategijske prirode.

Promenama u društveno-političkim kretanjima (nacionalno-oslobodilački i revolucionarni pokreti, vanblokovsko prestrojavanje zemalja koje su stekle nezavisnost, jačanje NR Kine i njeno odvajanje od SSSR itd.) nije se moglo suprotstaviti starom strategijom, zasnovanom na nuklearnoj pretnji. U vojnostrategijskom pogledu situacija se takođe bitno promenila. Glavni protivnik izrastao je u nuklearnu silu i, zbog stvorene nuklearne ravnoteže, nije mu se više moglo pretiti.

Nova procena međunarodnih odnosa polazi od toga da je opšti nuklearni rat malo verovatan, čak neverovatan, te da je upotreba vojne sile moguća u lokalnim i ograničenim ratovima, pri čemu se sopstvena nepovredivost garantuje strategijskim nuklearnim snagama.

UZROCI PROMENA U VOJNOJ STRATEGIJI SJEDINJENIH DRŽAVA

Predsednik R. Nikson je početkom 1970. godine u poruci naciji nagovestio potrebu usklađivanja američke politike sa novim političkim kretanjima, odnosno zamenu »ere konfrontacije erom pregovaranja«. Najavljene promene mogle su se nešto potpunije sagledati i oceniti u 1970. i početkom 1971. godine.

Ministar odbrane M. Lerd u izveštaju Odboru za oružane snage Predstavničkog doma konstatuje da se priprema razrada nove američke strategije. Orijentaciju na novu strategiju označio je kao »obazriv, srednji put između dva ekstrema — uloga žandarma u svetu i neoizolacionizma«. Nova orijentacija treba da »poveća izgleda za mir sprečavanjem izbijanja oružanih sukoba«, što treba da se zasniva na realnijim ocenama ratnih pretnji (koje ne bi trebalo »preuveličavati ili potcenjivati«), pri čemu se mir može osigurati i pregovorima (sporazumevanjem), ali pod uslovom da se ne dozvoli jednostrano slabljenje vojne moći Sjedinjenih Država i NATO. »Nova strategija«, prema Lerdu, treba da se zasniva na principu »sigurnog uništenja« izvršioca neke masovne agresije, što znači da se, kao i strategija »elastičnog protivdejstva«, zasniva na nuklearnoj ravnoteži i pretnji odmazdom.

Neki autori promene u američkoj strategiji označavaju kao modernizaciju »elastičnog protivdejstva«, dok drugi smatraju da se radi o pripremama za razradu nove strategije, koja bi se zasnivala na odmerenijem vojnom angažovanju Sjedinjenih Država, zasnovanom na realnoj oceni pretnje i primeni adekvatnih snaga, sredstava i metoda. Pod tim se podrazumeva veće i usaglašeno angažovanje saveznika Sjedinjenih Država i pribegavanje pregovorima radi sprečavanja izbijanja oružanih sukoba.

Novom vojnostrategijskom orijentacijom želi se izbeći ekstremizam u angažovanju sopstvenih vojnih snaga, koji je Sjedinjenim Državama stvorio neugodnu reputaciju »svetskog žandarma«. Ekstremno vojno angažovanje, praćeno sve većim ljudskim žrtvama i materijalnim izdacima, dovelo je i do obnavljanja ideje izolacionizma. Savremena varijanta te ideje temelji se na porastu uverenja da Sjedinjene Države podnose sve veće žrtve za drugog u ime ciljeva i interesa koji za građane postaju sve manje ubedljivi.

Korekcija strategije »elastičnog protivdejstva« ili razrada nove strategije koja će, u osnovi, sadržati princip odvrćanja prouzrokovana je i bojaznošću da se, usled preteranog angažovanja u perifernim područjima sveta, ne izgubi sposobnost pariranja eventualnoj inicijativi glavnog suparnika u nekom drugom, važnijem području. Osim toga, razrada nove strategije je pod snažnim uticajem pregovora o ograničenju strategijskih nuklearnih sredstava koji su, inicijativom SSSR da se razgovara i o ograničenju raketno-nuklearnih potencijala u Evropi, dobili novu dimenziju koja ima neposredne posledice u njenoj odbrani.

Ukoliko bi, prema mišljenju nekih visokih funkcionera NATO, došlo do sporazuma između SAD i SSSR o uklanjanju ili smanjenju raketno-nuklearnih sredstava u Evropi ili ukoliko bi se postigao sporazum o zabrani da bilo ko prvi upotrebi nuklearno oružje, NATO bi bio lišen mogućnosti da u slučaju ozbiljnijeg sukoba efikasno upotrebi taktičko nuklearno oružje, što bi, po njihovom mišljenju, bilo upe-reno direktno protiv interesa zapadnih saveznika.

U vezi s tim, smatra se da Sjedinjene Države u pregovorima sa Sovjetskim Savezom moraju da vode računa i o strategijskim uslovi- ma evropskih saveznika. Engleska, Italija, SR Nemačka pa i Francu- ska smatraju da bi takav sporazum stavio Sovjetski Savez u povoljniji položaj jer su snage Varšavskog ugovora u konvencionalnom naoru- žanju mnogo nadmoćnije od NATO. Zbog toga snage Varšavskog ugo- vora nisu nužno upućene na to da prve upotrebe nuklearno oružje. Time i sam problem međublokovske ravnoteže u Evropi ističe više nego do sada značaj odnosa u konvencionalnim snagama i sredstvima.

Međutim, u razradi nove strategije polazi se prvenstveno od američkih vojnostrategijskih potreba, što ne znači da na njeno konač- no definisanje neće uticati i obaveze Sjedinjenih Država prema evropskim partnerima u NATO.

NOVA STRATEGIJA »REALISTIČKOG ODVRĆANJA«

Nova strategija, koju je američki ministar odbrane M. Lerd u pomenutom izveštaju nazvao strategijom »realističkog odvrćanja« (Realistic Deterrence), menja dosadašnje stanovište o upotrebi oru- žanih snaga u eventualnom ratu, koje je polazilo od stava da Sjedi- njene Države treba da su sposobne da vode »dva velika i jedan mali rat« (dva i po rata). To podrazumeva spremnost snaga »opšte na- mene« za:

— odbranu zemalja NATO na isturenim položajima u Evropi u trajanju do 3 meseca;

— odbranu Koreje i pozicija u jugoistočnoj Aziji od »totalnog kineskog napada« i

— intervenciju u slučaju izbivanja vanrednih situacija u drugim područjima sveta.

U analizi buduće uloge snaga »opšte namene« ta strategija se unekoliko menja. U osnovi novog stanovišta sadržana je sposobnost Sjedinjenih Država da vode »jedan i po rat«. U skladu s tim planira se i izvesno smanjenje snaga »opšte namene«, s tim da ostanu sposobne za »jedan veliki rat« u Evropi ili u Aziji i da sačuvaju mogućnost za intervenciju u slučaju kriza u drugim regionima sveta. Takvo stanovište menja neke bitne karakteristike strategije »elastičnog protivdejstva«.

Prvo, momentalno reagovanje na svaki potencijalni ili stvarni sukob, s tim što veću ulogu treba da ima pregovaranje da bi se prevazišle konfliktne situacije.

Drugo, postoje razlike u jačini snaga, situacijama u kojima se mogu upotrebiti, ulozi konvencionalnih oružanih snaga SAD u »malim ratovima« i stepenu eskalacije budućih ratnih konflikata. Manje neposredno angažovanje američkih oružanih snaga treba da se nadoknadi većim angažovanjem saveznika i partnera Sjedinjenih Država, što podstiče na aktiviranje vojnopoličkih saveznika (NATO, SEATO, ANZUZ) i sporazuma. Jedan oblik takvog angažovanja je i praktična primena nove strategije i »vijetnamizacije« koja je proširila rat u jugoistočnoj Aziji na Kambodžu i Laos.

Treće, primena strategije »elastičnog protivdejstva« na odbranu Evrope, koja je odlukom Saveta NATO od decembra 1969. dopunjena taktičkom nuklearnom komponentom, krije opasnost od neposrednog prerastanja ograničenog rata u opšti nuklearni rat. Nova strategija trebalo bi da eliminiše takvu opasnost. Međutim, to je moguće samo pod uslovom da evropske zemlje članice NATO znatno povećaju svoje konvencionalne snage i, uporedo s tim, da snose troškove izdržavanja američkih snaga u Evropi dok ih ne zamene sopstvenim snagama.

Naime, američke snage u NATO koštaju oko 12 milijardi dolara godišnje. Dok su Sjedinjene Države u 1968. god., na primer, odvajale skoro 10⁰% bruto nacionalnog dohotka u vojne svrhe, dotle su saveznici u zapadnoj Evropi odvojili manje od 4,5%. Izdaci za oružane snage u Sjedinjenim Državama bili su za 6 puta veći nego u Belgiji, a 3 puta veći nego u Velikoj Britaniji i SR Nemačkoj.

Četvrto, izgleda da nova strategija prvenstveno polazi od potrebe da se osigura sposobnost za vođenje »velikog rata« u Evropi i da se obezbedi vojna podrška saveznicima u Aziji ili da se interveniše u krizama u drugim delovima sveta. Prema novoj strategiji Sjedinjene

Države ne bi bile spremne da vode veliki rat u Evropi i rat protiv Kine istovremeno. Neki komentari smatraju da strategija »jednog i po rata« sasvim isključuje Kinu.

Peto, jedna od osnovnih postavki nove strategije zasniva se na proširenom shvatanju o pojmu ravnoteže među supersilama i blokovskim grupacijama. Ravnoteža, naime, treba da se uspostavi i održava ne samo u nuklearnim strategijskim sredstvima već i u svim drugim vrstama naoružanja i oružanih snaga. Tu se prvenstveno misli na uspostavljanje ravnoteže sa zemljama Varšavskog ugovora u konvencionalnim snagama i sredstvima u Evropi, što se namerava postići većim vojnim naporima evropskih članica NATO. Takva orijentacija je u skladu sa smanjenjem obaveza Sjedinjenih Država i potrebom da se ravnoteža snaga održi i nakon eventualnog sporazuma o ograničavanju razvoja i upotrebe ne samo strategijskog već i taktičkog nuklearnog naoružanja, pošto se ocenjuje da su članice Varšavskog ugovora znatno superiornije u klasičnim snagama.

U procenama odnosa snaga Varšavskom ugovoru daje se prednost u konvencionalnom, a NATO u taktičkonuklearnom naoružanju. Zanimljivi su podaci koje je objavio čehoslovački vojni časopis »Lidova Armada« br. 9/70. Prema iznetim podacima odnos klasičnog naoružanja u miru i mogućnost njegovog narastanja posle mobilizacije izgleda:

	NATO		Varšavski ugovor	
	u miru	posle mobilizacije	u miru	posle mobilizacije
Sredstva				
tenkova	6.450	7.980	15.900	21.250
oklopnih transportera	16.450	20.800	32.000	51.600
teških topova	1.105	2.860	8.650	14.290
lakih topova	2.705	4.230	10.600	17.150
haubica	1.420	5.800	4.760	14.900
bacačkih raketa	896	1.750	2.840	9.600
lakih bombardera	50	125	675	1.250
teških bombardera	160	240	440	1.125
borbenih aviona	2.045	3.620	2.635	3.980
Lovaca — presretača	1.050	2.840	4.370	8.750
izviđačkih aviona	660	890	490	575
transportnih aviona	85	1.790	950	1.540
krstarica	11	13	27	35
razarača	114	185	252	279
pomoćnih brodova	56	358	41	54
podmornica	97	395	645	690
torpednih čamaca	324	875	435	690
desantnih brodova	287	679	112	280
rezerve pešadijske municije (dana)	30	45	120	180
rezerve artiljerijske municije (zrna na oruđe)	1.400	3.800	1.950	3.960
rezerve goriva i maziva (motočasnova po tenku)	35	96	175	350
rezerve goriva i maziva (čas leta za avion)	72	136	145	210

Nasuprot tome, na teritorijama zemalja članica NATO stokirano je oko 7.200 taktičkih nuklearnih bojevih glava, dok snage Varšavskog ugovora imaju oko 3.500 bojevih glava. Taktičkim nuklearnim oružjem NATO nadoknađuju inferiornost u klasičnim snagama i sredstvima.

Nova strategija predviđa kompleksnu izgradnju ofanzivnih i defanzivnih sistema strategijskog naoružanja. Pri tome se više nego do sada računa i na razvoj raketno-nuklearnog potencijala NR Kine. Naglašen je interes za razvoj sistema protivraketne odbrane »Safe-guard«, koji je predviđen za zaštitu baza interkontinentalnih raketa »Minuteman« od superteških sovjetskih raketa SS-9 (oznaka NATO). Ta raketa, prema zapadnim tvrđenjima, prenosi 15—25 megatona nuklearnog eksploziva (1.250 atomskih bombi bačenih na Hirošimu). Američki vojni stručnjaci smatraju da tako razorna bojeva glava nije namenjena za uništavanje američkih industrijskih centara (za tu svrhu dovoljne su i nuklearne glave od 5 megatona), već za neutralisanje američkih raketa »Minuteman« koje su smeštene u betonskim silosima.

To je osnovni razlog za ubrzanu izgradnju protivraketnog sistema »zonske odbrane«, koja je krajem 1970. godine privremeno obustavljena, verovatno, radi stvaranja povoljnije atmosfere za nastavljanje pregovora o ograničenju strategijskog nuklearnog oružja i informacija da je Sovjetski Savez primetno usporio izradu raketa SS-9.

Drugi razlog za izgradnju sistema protivraketne odbrane povezuje se za potencijalne nuklearne mogućnosti NR Kine. Ocene mogućnosti i realnosti »kineske pretnje« i načina suprotstavljanja su različite. Pristalice protivraketne odbrane iznose procene da će Kina polovinom 70-ih godina raspolagati nuklearnim potencijalom sposobnim da Sjedinjenim Državama nanese veće štete nego što bi one mogle da dozvole. To će biti sredstva za uništavanje gradova, jer će, kako se procenjuje, u periodu od 1970. do 1980. godine biti još suviše mala i nedovoljno precizna da bi mogla biti usmerena protiv strategijskih ofanzivnih snaga. Moguće žrtve od dejstva na gradove procenjuju se na oko 7 do 23 miliona.

Američki ministar odbrane M. Lerd, prema časopisu »Far Eastern Economic Review« od decembra 1970, smatra da je odvracanje Kine manje sigurno nego odvracanje Sovjetskog Saveza zbog ogromnih demografskih razlika između Sjedinjenih Država i Sovjetskog Saveza s jedne i Kine s druge strane. U vezi s tim, smatra se da veliki gubici kod gradskog stanovništva i uništenje industrijskih kapaciteta u Kini ne bi morali biti odlučujući, jer Kina ne zavisi od industrije

u gradovima već od poljoprivrede, a žrtve u gradskim, industrijskim rejonima bile bi male u odnosu na broj stanovnika Kine. U 1.000 najvećih kineskih gradova živi oko 10% ukupnog stanovništva. Nasuprot tome, samo u 50 najvećih američkih gradova živi 42% stanovništva, a u njima se nalazi i 55% industrijskih kapaciteta. To pokazuje da su Sjedinjene Države izvanredno osjetljive na napad čak i relativno malog broja kineskih interkontinentalnih raketa.

Neki protivnici sistema protivraketne »zonske odbrane« smatraju da je Kina isto tako osjetljiva na nuklearni napad kao i Sovjetski Savez, naročito u odnosu na gubitke od radioaktivnih padavina. To mišljenje temelji na činjenici da je oko 2/3 kineskog stanovništva koncentrisano na samo 1/8 teritorije. To stanovništvo je nedovoljno zaštićeno i obezbeđeno potrebama za život u seoskim oblastima. Stručnjak za kinesku nuklearnu strategiju Elis Hsich smatra da bi kineski napad na velike gradove bio samoubilački. On kaže: »Dok god SAD budu spremne da rizik otvorenih kineskih vojnih operacija učine izvanredno visokim, Kinezi će verovatno izbegavati vojne inicijative koje bi mogle dovesti do masovnih američkih nuklearnih udara u znak odmazde«. Stiče se utisak da je polemika između pristalica »zonske odbrane« i pristalica »odvraćanja« za sad završena u korist poslednjih.

Prema Lerdomom izveštaju Odboru za oružane snage, moguće je da je Kina krajem 1970. godine ispitala neke interkontinentalne rakete ograničenog dometa (oko 3.000 km). Te rakete mogu ući u naoružanje 1973. godine. Očekuje se da će Kina polovinom 1971. godine raspolagati manjim brojem balističkih raketa srednjeg dometa. Značajniji broj interkontinentalnih raketa ne bi mogao biti operativan pre kraja ove decenije. Prisutne su i pretpostavke prema kojima bi u budućnosti Sjedinjene Države i Sovjetski Savez mogli zajedno organizovati protivraketni sistem za odbranu od kineske pretnje.

Na planu kompleksne izgradnje američkog ofanzivnog i defanzivnog sistema strategijskog naoružanja, pored razvoja protivraketnog sistema »Safeguard«, u toku je preoružanje nuklearnih podmornica raketama »Poseidon«, razvoj sistema interkontinentalnih raketa tipa MIRV (»Minuteman-3«), modifikacija strategijskih bombardera B-52 i proizvodnja novog bombardera PB-111. Pripremaju se planovi izgradnje površinskih brodova nosača raketa koji bi mogli da se koriste u plovidbi i kao trgovački brodovi.

Problem ravnoteže u strategijskom naoružanju postaje sve složeniji. Smatra se da ravnoteža u strategijskim nuklearnim sredstvima ima tri komponente: broj raketa nosača, broj bojevih glava za rakete i nuklearnih avio-bombi i ukupna megatonska snaga. Neki vojni

stručnjaci u SAD ocenjuju da je SSSR u prednosti u pogledu broja raketa na kopnu, a da će u broju raketa na podmornicama postići ravnotežu do polovine 70-ih godina. Prema tim ocenama SSSR je ispred SAD i u ukupnoj megatonskoj snazi nuklearnog eksploziva, dok SAD samo u broju strategijskih ofanzivnih bojevih glava mogu zadržati prednost i tokom 70-ih godina. Poznati američki komentator Olsop piše da će do 1974. godine odnos u nuklearnom strateškom oružju između SSSR i SAD biti 2 prema 1 u korist SSSR ili još i gori.

UTICAJ NOVE AMERIČKE STRATEGIJE NA NATO

Neki aspekti uticaja nove vojnostrategijske orijentacije SAD, a posebno na odbranu Evrope, izneti su na zasedanju Skupštine NATO u Hagu 10. i 11. novembra i na sastanku Saveta NATO održanom od 1. do 4. decembra 1970. u Brislu.

Skupština je usvojila preporuke Vojnog komiteta o jačanju vojne snage NATO, polazeći od potrebe da se ne zaostane iza zemalja Varšavskog ugovora, koje stalno jačaju svoje oružane snage. Skupština je zatražila od vlada članica NATO da odvoje 5% od ukupnog nacionalnog dohotka za troškove odbrane čitavog područja koje obuhvata NATO, što bi za neke zemlje značilo udvostručenje vojnih izdataka.

Potvrđena je potreba stacioniranja snaga SAD u ovom momentu u Evropi, kao i neophodnost da evropske članice NATO povećaju doprinos zajedničkoj odbrani i time stvore preduslove za smanjenje američkih snaga u Evropi.

Skupština se založila za ispitivanje mogućnosti za recipročno smanjenje oružanih snaga NATO i zemalja Varšavskog ugovora. Sve dok se to ne postigne, neophodno je da se konvencionalne snage NATO u Evropi održe na sadašnjem nivou i da se poveća njihova efikasnost. U vezi sa problemom kolektivne bezbednosti u Evropi, generalni sekretar NATO Manlio Brozio je rekao: »Nov i kolektivni sistem bezbednosti u Evropi, uključujući tu i SSSR, ne bi ni u kom slučaju bio odgovor na pitanje obezbeđenja nezavisnosti i slobode za sve evropske zemlje. Takav sistem bi samo značio sovjetsku dominaciju u Evropi«. Ideja o sazivanju konferencije o evropskoj bezbednosti nije odbačena. Smatra se da nisu stvoreni preduslovi za njenu realizaciju, koji se vide ne samo u garancijama suprotne strane već pre svega u recipročnom smanjenju snaga i sigurnoj ravnoteži.

Nesigurnost odbrane zapadne Evrope u konvencionalnom sukobu potvrdio je i vrhovni komandant NATO, ističući da »sovjetske OS predstavljaju danas takvu koncentraciju vojne moći kakvu svet

nije video nikada ranije«. Prema njegovom mišljenju neke evropske članice NATO moraju povećati izdatke za oružane snage, jer postoje »ozbiljni nedostaci u ratnom materijalu koji je zastareo, u prilagođavanju vazduhoplovnih snaga za evropske uslove, u obuci i u komandovanju«.

Rezimirano stanovište Skupštine NATO svodi se na to da je neophodno da ova organizacija usavršava vojnu strukturu, bez čega su izgledi da pregovori o popuštanju zategnutosti donesu rezultate veoma mali.

Savet NATO usvojio je preporuke Skupštine o potrebi jačanja vojne snage NATO. To se vidi i iz zvaničnog saopštenja, prema kome »zemlje članice NATO treba da održe klasičnu i nuklearnu silu na nivou dovoljnom za odbranu, kao i za odvracanje«, obezbeđujući na taj način čvrstu osnovu za pregovaranje, što je »jedini razuman izlaz«.

Program vojnog jačanja koji su prihvatili ministri odbrane evropskih članica NATO (miliardu dolara za prvih 5 godina)¹ treba da omogući da se održi sposobnost za odvracanje tokom 70-ih godina. Američki ministar odbrane M. Lerd ovu odluku je prokomentarisao, da je »priznata potreba o jačanju konvencionalne moći evropskih članica«. Amerikanci smatraju da je to prvi značajan korak u stvaranju preduslova za realizaciju i primenu nove američke strategije za odbranu Evrope.

To ne znači da su se evropske članice NATO saglasile sa gledištem da je Evropa, uz smanjenu američku podršku, u stanju da se sama brani. Predstavnici tih zemalja smatraju da će položaj NATO oslabiti ako dođe do jednostranog smanjenja snaga. Smatra se da je zadržavanje američkih snaga u Evropi na sadašnjem nivou, barem do jula 1972, od bitne važnosti, jer njihovo zamenjivanje »evropskim snagama« ne može biti ispravno rešenje. Naime, smatra se da se i pored toga što je sigurno da Sovjetski Savez danas ne želi rat, ne treba zanositi iluzijama o popuštanju zategnutosti i efikasnosti zapadne zajednice. Zamišljena evropska zajednica u formi ekonomske integracije, prema mišljenju nekih evropskih članica NATO, trebalo bi prvenstveno da se zasniva na političkom jedinstvu, koje praktično ne postoji.

Strategija »elastičnog protivdejstva«, koju je NATO prihvatio, kao i njena varijanta »isturene odbrane«, prema mišljenju Saveta, treba — kada se radi o odbrani Evrope — da i dalje ostane na snazi.

---

¹ Program predviđa 420 miliona dolara za zajedničku infrastrukturu NATO, 450—500 miliona za poboljšanje nacionalnih snaga i 79 miliona za poboljšanje zajedničke odbrane.

Smatra se da su nuklearne snage trenutno zadovoljavajuće, te da je neophodno postojeći potencijal i održati. Konvencionalne snage, međutim, imaju izvesne nedostatke. Te snage treba da imaju ne samo moć odvrćanja već i moć »suprotstavljanja agresijama i upadima sa ograničenim ciljevima ili za suprotstavljanje agresijama do kojih može doći slučajno ili greškom«. U vezi s tim, u narednoj deceniji treba poboljšati oklopne i protivoklopne snage, zaštitu avijacije na aerodromima, protivpodmorničke snage, mobilizacijsku gotovost kopnene vojske, sistem veza i položaj na krilima NATO (Norveška, Turska i Grčka).

Naglasak je, kao što se vidi, na stanovištu da klasične snage treba jačati a ne samo održavati. U poruci predsednika Niksona ovom skupu ističe se, pored ostalog, potreba nove i pravednije podele vojnih troškova tokom 70-ih godina, što će osigurati i dalju američku podršku.

Iz ovoga što je dosad poznato o strategiji »realističkog odvrćanja« može se zaključiti da ona naglašava značaj konvencionalnih snaga i sredstava u uslovima nuklearne ravnoteže, koja, kako se pretpostavlja, neće biti poremećena u narednih deset godina. Što su veće prepreke za korišćenje nuklearnih sredstava i izgledi na sporazum supersila o ograničavanju razvoja tih sredstava, sve više raste značaj konvencionalnog oružja. Taj momenat je prisutan i u koncipiranju novih doktrinarnih strategijskih pogleda Sjedinjenih Država, što će sigurno imati određene reperkusije i na strategiju NATO u celini, a posebno na strategiju odbrane Evrope. U vezi s tim, treba očekivati samostalniji prilaz problemima odbrane zemalja zapadne Evrope.

U izgradnji samostalne politike zapadna Evropa biće sve više upućena da i u domenu odbrane traži rešenja koja će više počivati na vlastitim ocenama i interesima, a sve manje usklađena sa interesima američke globalne politike i vojne strategije.

Pukovnik
Milan DROBAC
Potpukovnik
Nikola GRUBIŠIĆ

L I T E R A T U R A

- »Revue de défense nationale« juli 1970. godine.
- »Survival« od februara 1971. godine — brošura londonskog Instituta za strategijske studije.
- »Far Eastern Economic Review« od decembra 1970. godine.
- »Ludova Armada« br. 9/70. godine.
- Izveštaj američkog ministra odbrane M. Lerda o programu razvoja oružanih snaga od 1972. do 1976. godine.
- Kominike o zasedanju Skupštine i Saveta NATO.